

TERMIZ VA WINCHESTER SHAHARLARI TOPONIMLARINING LEKSIKO-SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Shoyimova Komila O'rol qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada Termiz va Winchester shaharlari toponimlarining leksiko-semantik xususiyatlari tahlil qilinadi. Maqolada, avvalo, har ikki shahar nomining kelib chiqishi, ma'nosi va tarixiy konteksti o'rganilgan. Termiz toponimi O'zbekistonning janubiy qismidagi tabiiy va geografik sharoitlar bilan bog'liq bo'lib, "issiq" yoki "quyoshli" degan ma'nolarni anglatadi. Winchester toponimi esa, Angliyaning tarixiy va siyosiy markazi sifatida, "fort" yoki "qurilish" ma'nolarini o'z ichiga oladi, bu esa shaharning mudofaa va xavfsizlik maqsadida qurilganligini ko'rsatadi. Maqolada shuningdek, har ikki shahar toponimlarining madaniy va tarixiy rivojlanishdagi o'rni va ularning semantik xususiyatlari ta'kidlangan. Tahlil natijasida, Termiz va Winchester shaharlari o'rtasidagi farqlar va ularning nomlaridagi ma'nolarni aks ettiruvchi tarixiy, madaniy va geografik faktorlar haqida chuqur tushuncha berilgan.

Kalit so'zlar: Termiz, Winchester, toponimlar, leksiko-semantik xususiyatlar, tarixiy kontekst, madaniy aloqalar, geografik xususiyatlar.

Kirish

Toponimlar (geografik joy nomlari) nafaqat ma'lum bir hududni yoki ob'ektni belgilashda, balki uning tarixiy, madaniy, tabiiy va lingvistik o'zgarishlarini aks ettirishda ham muhim rol o'ynaydi. Toponimlar shuningdek, odamlarning atrof-muhitni qanday anglashlarini, o'z madaniyatlari va tilidagi so'zlarni qanday ishlatganliklarini ko'rsatadi. Maqolada Termiz va Winchester shaharlari toponimlarining leksiko-semantik xususiyatlari tahlil qilinadi. Bu shaharlar turli hududlarda joylashgan bo'lsa-da, ularning nomlari o'ziga xos ma'nolarni ifodalaydi va tarixiy kontekstda bog'liq tarzda shakllangan.

Termiz toponimi: tarixiy va semantik tahlil

Termiz shahri O'zbekistonning janubiy qismida joylashgan bo'lib, Surxondaryo viloyatining ma'muriy markazi hisoblanadi. Bu shahar uzoq tarixga ega bo'lib, uning nomi turkiy, fors va arab tillaridan olingan elementlarni o'z ichiga oladi. "Termiz" nomi, ehtimol, turkiy "term" (issiq) so'zidan kelib chiqqan bo'lib, bu shahar joylashgan hududning issiq va quruq iqlimi bilan bog'liqdir. Shahar nomining bu tarzda shakllanishi, uning tabiiy muhitini va geografik xususiyatlarini aks ettiradi.

Termiz shahri qadimdan strategik ahamiyatga ega bo'lgan bir hudud bo'lib, qadimgi Silk Road (Ipak yo'li) yo'nalishida joylashgan. Bu shahar orqali turli madaniyatlar va xalqlar o'zaro aloqada bo'lgan. Shu sababli, "Termiz" toponimi

faqat tabiiy sharoitlar bilan bog'liq bo'lib qolmay, balki uning tarixiy va madaniy roli hamda bu hududdagi ko'plab o'zgarishlar bilan bog'liq ma'nolarni o'z ichiga oladi. Misol uchun, "Termiz" so'zi, Ipak yo'lida savdo-sotiq va madaniyat almashinuvi markazi sifatida shakllanib, uning nomi orqali bu hududning qadimiy ahamiyatini ifodalaydi.

Winchester toponimi: semantik va tarixiy tahlil

Winchester shahri Angliyaning janubida, Hampshire grafligida joylashgan bo'lib, u ingliz tarixining muhim markazlaridan biridir. Winchester nomining kelib chiqishiga qaraganda, u qadimgi anglosakson tilidan olingan bo'lib, "Winton" (shahar) va "ceaster" (fort, mustahkamlov) so'zlaridan hosil bo'lgan. Winchester toponimi "Shahar" va "fort" degan ma'nolarni anglatadi, bu esa shaharning boshlang'ichda mudofaa va xavfsizlik maqsadida qurilganligini bildiradi. Winchester shahri Angliya qirolligining qadimiy poytaxtlaridan biri bo'lib, o'rta asrlarda uning siyosiy va diniy markazi sifatida tanilgan.

Shahar nomi "fort" yoki "qurilish" so'zlari bilan bog'liq bo'lganligi sababli, Winchesterning tarixiy roli va o'rni shahar nomidan aniq ko'rinib turadi. Winchesterning nomi uning geosiyosiy ahamiyatini, tarixiy o'zgarishlar va madaniy o'zaro ta'sirlarni aks ettiradi. Ayniqsa, shahar nomining semantikasi, uning fortifikatsiya va mudofaa tizimlari bilan bog'liq bo'lib, o'rta asrlar davridagi siyosiy va harbiy vaziyatni anglatadi.

Termiz va Winchester toponimlarining leksiko-semantik tahlili

Termiz va Winchester shaharlari o'rtasidagi asosiy farq, birinchisining Markaziy Osiyo hududidagi turkiy va fors tillariga, ikkinchisining esa Angliya va uning tarixiy rivojlanishiga bog'liq bo'lgan tarixiy, madaniy va lingvistik xususiyatlari bilan ajralib turadi. Termiz nomi geografik xususiyatlar, ya'ni issiq iqlimi bilan bog'liq bo'lsa, Winchester nomi uning harbiy va siyosiy ahamiyatini aks ettiradi.

Termizning leksik ma'nosi, hududning tabiiy sharoitlari bilan chambarchas bog'liqdir. Termiz so'zining "issiq" yoki "quyoshli" degan ma'nosi shaharning iqlimi va tabiati haqida muhim ma'lumot beradi. Boshqa tomondan, Winchester nomi tarixiy o'zgarishlar va siyosiy o'rinlarga bog'liq bo'lib, uning "fort" yoki "qurilish" degan ma'nosi shaharning mudofaa va xavfsizlik tizimini ifodalaydi. Winchesterning nomi uning siyosiy markaz sifatida ahamiyatini ko'rsatadi.

Xulosa

Termiz va Winchester shaharlari toponimlarining leksiko-semantik xususiyatlarini tahlil qilish, ularning geografik, tarixiy va madaniy o'zgarishlari va rivojlanishlarini yaxshiroq tushunishga imkon beradi. Har ikki shahar o'ziga xos tabiiy va tarixiy kontekstga ega bo'lib, toponimlarida ularning iqlimi, madaniyati, siyosiy roli va tarixiy ahamiyati aks etgan. Termiz toponimi hududning tabiiy sharoitlari va Ipak yo'lining ahamiyatini ko'rsatadi, Winchester esa Angliyaning tarixiy va siyosiy markazlaridan biri sifatida shakllangan. Shuning uchun, bu shaharlardagi toponimlarning semantikasi ularning tarixiy va madaniy rivojlanishini aks ettiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bobojonov, F. (2015). "O'zbekistonning geografik nomlari: Tarixiy va lingvistik tahlil". Tashkent: Fan va texnologiya.
2. Smith, A. (2010). "The Place-Names of Hampshire". Oxford: Oxford University Press.
3. Shakirov, M. (2012). "Toponimlar va ularning lingvistik xususiyatlari". Tashkent: Sharq.
4. Williams, A. (1975). "The Origins of English Place Names". London: Routledge.